

Jacek Lyszczyna

**CYPRIAN
NORWID
POETA WIEKU
DZIEWIĘTNASTEGO**

WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO
KATOWICE 2016

Cyprian Norwid. Poeta wieku dziewiętnastego

NR 3529

Jacek Lyszczyzna

**CYPRIAN
NORWID
POETA WIEKU
DZIEWIĘTNASTEGO**

Redaktor serii: Historia Literatury Polskiej
Marek Piechota

Recenzent
Wiesław Rzońca

7	Wstęp
9	Warszawskie korzenie
11	Mistyczna ludowość Norwida
25	Kult sztuki i artyści
43	Poeta wieku dziewiętnastego
45	Drugie pokolenie emigracji?
71	Symbolizm Norwida
79	Norwidowska semiotyka
89	Romantyk czy modernista
91	Norwid – poeta
123	Dziewiętnastowieczne tęsknoty za mecenatem
131	Ucieczka od romantyzmu
147	Literatura
153	Indeks osobowy
158	Summary
159	Résumé

Jeszcze jedna książka o poezji Norwida, a przecież w ostatnich latach tyle się ich ukazało... Usprawiedliwieniem niech będzie po pierwsze to, że Norwid wciąż czeka na swoje odczytanie. W przypadku Mickiewicza czy Słowackiego utwory niewydane za ich życia dostępne stały się jeszcze w XIX wieku, natomiast wiele utworów Norwida trafiło do czytelników po raz pierwszy dopiero w latach siedemdziesiątych XX stulecia, w wydaniu *Pism wszystkich* pod redakcją Juliusza Wiktor Gomulickiego, a więc – w porównaniu z dziełami wymienionych wcześniej poetów – o cały wiek później, o tyle też krócej trwa zatem ich odczytywanie przez badaczy i interpretacja.

Po drugie, książka ta skupia się na wybranych problemach, co do których badacze zgodni nie są, stanowi więc propozycję ich rozwiązania.

Twórczość Norwida jest tu – podkreślam to mocno – analizowana jako dzieło poetyckie, bo Norwid był genialnym poetą, nie filozofem czy teologiem, i tak należy jego twórczość rozpatrywać.

I kwestia ostatnia, choć chyba nie najmniej ważna – jeden z rozdziałów podejmuje kwestię przynależności poezji Norwida do konkretnego okresu. Do niedawna dla wszystkich było oczywiste, że Norwid był romantykiem, dopiero w ostatnich latach zostało to zakwestionowane, książka podejmuje więc i ten problem. Przy okazji ujawnia to skłonność naszej historii literatury do szufladkowania wszystkich zjawisk i twórców, do wiązania ich z jednym

prądem literackim. Dotyczy to nie tylko Norwida, choć w jego przypadku jest to wyraźne, ale np. także powieści Kraszewskiego. Stąd też tytuł tej książki, wydającej się oczywistością i wręcz banałem – chodzi jednak o pokazanie złożoności fenomenu Norwida, poety, którego twórczość nie daje się zamknąć w ramach jednego tylko prądu, dlatego też sięgamy do pojawiającej się w ostatnich latach koncepcji „dziewiętnastowieczności”.

Indeks osobowy

- Abramowicz Leopold 113, 143
Adamiec Marek 129, 133, 144, 147
Aleksander II, car Rosji 113, 118
- Bachórz Józef 112, 146–147, 152
Balzak (właśc. Honoré de Balzac) 123
Bem Józef 73
Berezowski Antoni 113, 117–119
Borowczyk Jerzy 107, 149
Boy (właśc. Tadeusz Żeleński) 143, 152
Braun Kazimierz 138, 147
Brockhaus Friedrich Arnold 121
Brodziński Kazimierz 32, 101, 147
- Camoes Luis de 73
Cedro Adam 80, 147
Chlebowski Piotr 53, 80, 132, 141–143, 147–148
Chopin Fryderyk 15, 73, 76–77
Chrystus 54
Cieszkowski August 49, 100–101, 148
- Cysewski Kazimierz 39–40, 147
Czartoryscy 123
- Dante Alighieri 73
Dąbrowski Jan Henryk 50
Deotyma (właśc. Jadwiga Łuszczewska) 28
Dobrzyńska Teresa 82, 147
Dopart Bogusław 51, 149
Dumas Aleksander 123
Dutka Czesław Paweł 95, 147–149
Dynak Władysław 72, 149
Dziekoński Józef Bohdan 13, 27
- Fabianowski Andrzej 95, 147
Fert Józef 22, 80, 91, 103, 108, 123–124, 147, 150
Filleborn Seweryn 13, 27, 39, 152
- Gaszyński Konstanty 100, 104, 124, 148–149
Giller Agaton 126
Golański Filip Neriusz 102, 147
Goliński Zbigniew 101, 147, 151

- Gomulicki Juliusz Wiktor
7, 15, 79–80, 150
- Goszczyński Seweryn 126
- Inglot Mieczysław 30, 71,
79, 93, 94, 98, 129, 131,
138, 147–148, 150–152
- Jakowska Krystyna 104, 149
- Janion Maria 64, 147
- Jaroszyński Edward 101, 148
- Jung Carl Gustaw 22
- Juliusz Cezar 53, 55–58
- Kadyjewska Anna 53, 148
- Kasperski Edward 71, 94,
96, 135–136, 141, 145, 148
- Katarzyna II, cesarzowa Rosji 126
- Klaczko Julian 49, 152
- Książnin Franciszek Dionizy 123
- Kochanowski Jan 31–32, 36,
102, 149–150
- Kolbuszewski Jacek 72, 149
- Kolumb Krzysztof 73
- Konstantyn I Wielki,
cesarz rzymski 125
- Kossowski Stanisław 100, 148
- Kostkiewiczowa Teresa
80, 101, 147–148, 151
- Kościuszko Tadeusz 73
- Kowalczykowa Alina 112, 152
- Koźmian Kajetan 50, 55, 124
- Krafft Adam 40–41
- Kraśniński Wincenty 124
- Kraśniński Zygmunt 13, 61,
64, 97, 100–101, 124, 126,
134, 136, 138–139, 148
- Kraszewski Józef Ignacy
8, 123, 146
- Kridl Manfred 93, 131, 148
- Krynicky Ryszard 19, 148
- Krzyżanowski Julian 128, 151
- Kubacki Wacław 80, 83, 148
- Kubiak Jacek 20, 149
- Kuik-Kalinowska Adela
11, 140, 146, 148
- Kulczycka-Saloni Janina 32, 147
- Kvapil František 30, 71, 148
- Lenartowicz Teofil 13, 61
- Libelt Karol 49
- Libera Zdzisław 32,
48, 102, 148–150
- Lisowski Zbigniew 83, 149

- Lyszczyzna Jacek 51, 63,
72, 104, 107, 149
- Łapiński Zdzisław 139, 149
- Łuszczewscy 124
- Makowski Stanisław
19, 80, 148, 151
- Malewski Zygmunt 93
- Mallarmé Stephane 71, 151
- Markiewicz Henryk III, 151
- Maślanka Julian 32, 149
- Matejko Jan 118
- Mickiewicz Adam 7, 13, 29–35, 37,
46–47, 49–50, 55, 61, 64, 71,73,
83, 95, 97, 105, 111, 112, 126–127,
134, 136, 138–139, 141–142, 149
- Mikucki Wiktor 26, 149
- Miłkowski Zygmunt 121
- Mochnacki Maurycy 19–21,
34, 75, 87, 118, 149
- Morawski Franciszek 48, 102, 150
- Napoleon I Bonaparte 51–59,73
- Nesteruk Małgorzata 152
- Niewiarowski Aleksander [pseud.
A. Półkoczic] 128–129, 150
- Norwid Cyprian 5, 7–8, 11–15,
18–33, 35–40, 42, 45–50, 53–57,
60–67, 69,71–80, 83–86, 91–95,
97–105, 108, 110–114, 118–121,
124–126, 128–129, 131–141, 143–152
- Nowak Zbigniew Jerzy
39, 55, 149, 152
- Nowicka Elżbieta 19–20, 149–150
- Odyniec Antoni
Edward 127, 150
- Olech Barbara 104, 149
- Olizarowski Tomasz August 121
- Opacki Ireneusz 39, 51,
103, 105, 150, 152
- Peirce Charles Sanders 86
- Piechota Marek III, 150
- Pigoń Stanisław 32, 150
- Plutarch 114
- Podraza-Kwiatkowska
Maria 74, 150
- Poniatowski Józef 54
- Poniatowski Stanisław
August 123
- Półkoczic A., patrz Niewiarowski
Aleksander

- Przesmycki Zenon 92
- Przychodniak Zbigniew 20, 149
- Puchalska Iwona 112, 150
- Puszkin Aleksander
Siergiejewicz 143, 152
- Puzynina Jadwiga 19, 150
- Raczyński Roger 121
- Rej Mikołaj 143, 152
- Rejman Zofia 152
- Ropelewski Stanisław 11, 13, 150
- Rzeczyński Sławomir
40, 139–140, 147, 150
- Rzońca Wiesław 50, 91–92, 95,
98, 137, 142, 143–145, 148, 151
- Sarnecki Zygmunt 98, 151
- Sawicki Stefan 91, 151
- Sawrymowicz Eugeniusz 128, 151
- Schelling Friedrich Wilhelm
Joseph von 87
- Seillière Ernest 132
- Shakespeare William 75
- Siemieński Lucjan 100, 148
- Sierpiński Zenon 13
- Skibiński Ziemowit 118, 149
- Skwarczyńska Stefania 111, 151
- Słowacki Euzebiusz 102, 151
- Słowacki Juliusz 7, 13, 21–22, 29, 34,
46, 51, 61, 64, 67, 71, 92, 95, 105,
111, 126–128, 134, 136–139, 141, 151
- Sokołowska Katarzyna 104, 149
- Sokrates 73
- Stanisław II August Poniatowski,
król Polski 123
- Stanisz Marek 34, 151
- Stefanowska Zofia 14, 45–46,
49–50, 126, 133–134, 151
- Sudolski Zbigniew 101,
120–121, 124, 148, 151
- Sulima Roch 19, 151
- Syrokomla Władysław 29
- Szekspir patrz Shakespeare
William
- Szopen patrz Chopin Fryderyk
- Szturc Włodzimierz 94, 151
- Szyndler Pantaleon 121
- Śliwiński Marian 133, 151
- Śniedziewski Piotr 71, 97, 151
- Thorvaldsen Bertel 54
- Towiański Andrzej 67
- Toruń Włodzimierz 12, 141, 148, 151

Trentowski Bronisław 49, 101, 148

Trojanowiczowa Zofia 14,

25–26, 37, 46, 49–59, 107,

136–137, 149, 151–152

Trznadel Jacek 141, 152

Ujejski Kornel 29, 61, 141

Ursel Marian 72, 149

Wańkowicz Walenty 53

Weintraub Wiktor 112, 143, 152

Węgierska Zofia 121

Witkacy (właśc. Stanisław

Ignacy Witkiewicz) 144

Wolski Włodzimierz 13, 27

Woronicz Jan Paweł 50, 52, 152

Wyka Kazimierz 14,

45, 79, 131–132, 152

Wyspiański Stanisław 93

Zaleski Józef Bohdan 61, 121, 126

Zeler Bogdan 39, 152

Zgorzelski Czesław 35, 83, 149

Ziejka Franciszek 51, 149

Zmorski Roman 13, 27, 113

Żurowski Maciej 30, 32, 149, 152

Życzyński Henryk 127, 150

Summary

The book *Cyprian Norwid. A Poet of the Nineteenth Century* is first and foremost devoted to Norwid's poetic oeuvre. For the author of the monograph, a major point of contention remains treating Norwid mainly as a brilliant philosopher and theologian, which has lately become quite customary. The monograph addresses the issue of Norwid's belonging to a particular literary period: until not so long ago, it seemed obvious to everyone that he was a Romantic, and this view has only recently been challenged. Hence the title of the book – indicating the complexity of the Norwid phenomenon, the poet whose output cannot be contained within a single artistic movement and who, therefore, needs to be studied through a prism of the “nineteenth-century-ness” concept that has been advanced in the recent years.

Le livre *Cyprian Norwid. Poète du XIXe siècle* est consacré avant tout à l'œuvre poétique de Norwid. L'auteur s'oppose fort intensément au traitement de Norwid – ce qui est devenu très à la mode dans les derniers temps – comme un philosophe ou théologien génial. Le livre aborde également la question de l'appartenance de la poésie de Norwid à une période concrète. Or, jusqu'à ces derniers temps, il paraissait évident à tout le monde que Norwid s'inscrit dans le courant romantique, mais ce n'est que dans les dernières années que ce fait a été contesté d'une manière convaincante. D'où le titre du livre – il s'agissait de présenter la complexité du phénomène de Norwid, dont la création artistique ne se laisse pas enfermer uniquement dans le cadre d'un seul courant, et de se référer à la conception liée au «caractère du dix-neuvième siècle» apparaissant dans les dernières années.

Redakcja
Katarzyna Wyrwas

Projekt okładki
Agata Augustynik

Korekta
Katarzyna Kocur

Projekt typograficzny i łamanie
Agata Augustynik

Copyright © 2016 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-878-1
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-879-8
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 10,0 Ark. wyd. 5,5
Papier Alto 90 g Cena 20 zł (+ VAT)

Druk i oprawa
„TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp. K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

CENA 20 ZŁ
(+ VAT)

Więcej o książce

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-879-8